Broj 01 | 2017.
www.nova-akropola.com

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

VREMENSKI CIKLUSI

Ritam povijesnog vremena

C. G. JUNG
Životna prekretnica

SAPFO
Deseta Muza

Francis Bacon
O SMJELOSTI

INDIVIDUALIZAM

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

01 | 2017. WWW.NOVA-AKROPOLA.COM

Sadržaj

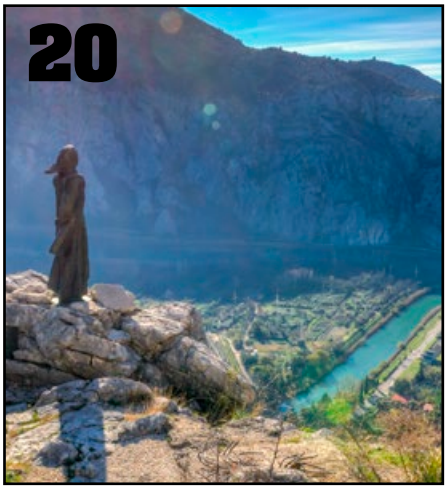

4 VREMENSKI CIKLUSI
Ritam povijesnog vremena
Ivan Tomašević

10 C. G. JUNG – *Životna prekretnica*
Uliks Šimoković

14 Francis Bacon – O SMJELOSTI

15 INDIVIDUALIZAM
Sabine Leitner

16 SAPFO – *Deseta muza*
Marina Obradović

19 O TIŠINI U GLAZBI
Brigitte Schmidt

20 MILA GOJSALIĆ – *Poljička heroina*
Linda Cvitić

Impresum:

Glavni urednik: Andrija Jončić

Izvršna urednica: Nataša Žaja

Urednici rubrika: Luka Marić, Dijana Kotarac, Sofija Stepanovska, Anastazija Pulja, Marta Mihičić

Lektura: Ana Hanđal, Vesna Bosnar

Tehničko uredništvo:
Svjetlana Pokrajac, Matija Prević

ISSN 1849-6237

Izdavač:
NOVA AKROPOLA - kulturna udruga
Ilica 36, 10000 Zagreb
Tel: 01/481 2222, Fax: 01/233 0450
web: www.nova-akropola.hr
e-mail: info@nova-akropola.com

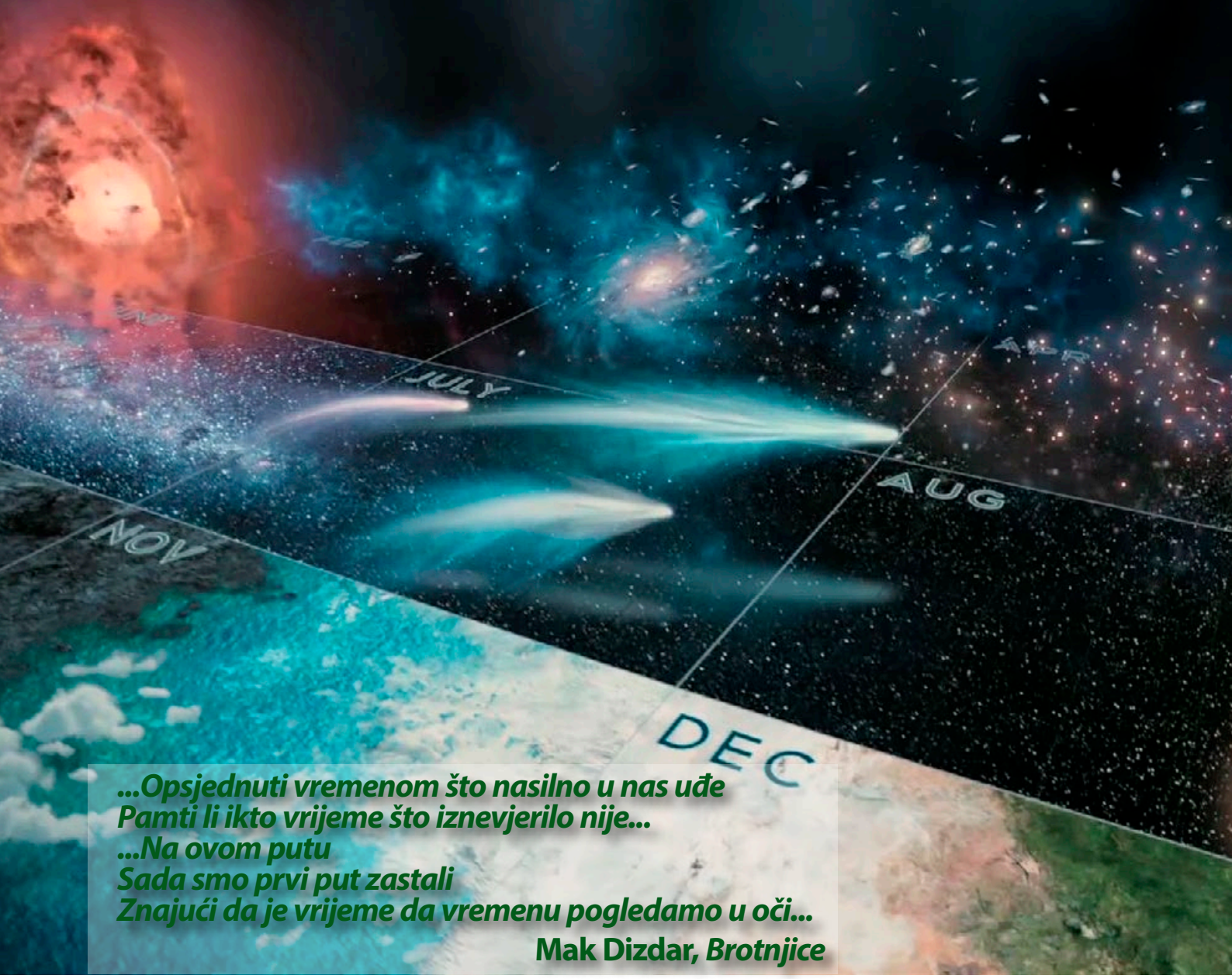

...Opsjednuti vremenom što nasilno u nas uđe
Pamti li ikto vrijeme što iznevjerilo nije...
...Na ovom putu
Sada smo prvi put zastali
Znajući da je vrijeme da vremenu pogledamo u oči...
Mak Dizdar, *Brotnjice*

Prolaskom kroz vrata jednog ciklusa, kao što je početak nove godine, događa se jače nego inače neobičan susret u našoj svijesti – susret s dimenzijom vremena. I zastanemo pod snažnim dojmom da je vrijeme istovremeno toliko prisutno i toliko neuhvatljivo...

Kako odmiču posljednji dani stare godine, isprva nam se čini da smo nešto nepovratno izgubili i priznajemo sebi da nismo dobro iskoristili sve pruženo vrijeme, čak da niti ne možemo prizvati kako je proteklo toliko naših dana i sati. Zaustavimo li se malo nad tim, osim pukih događaja možemo pronaći i neka vrijedna iskustva i pouke, posebne trenutke i sjećanja koji su se toliko stopili s nama da u potpunosti čine dio našeg života. Kao da je nekom čarobnom preobrazbom iz naizgled jednoličnih otkucaja nastalo nešto toliko drugačije, što nam mijenja percepciju ne samo prošlosti nego i budućnosti. I jedna i druga postaju nam tada puno bliže, a u mjeri u kojoj ih uspijevamo približiti, osjećamo sadašnjost čvršće u vlastitim rukama...

Vrijeme je u svojoj dubini neuhvatljivo poput daha vjetra, kako kažu astečki mudraci opisujući Gospodara Univerzuma. Ili je barem neuhvatljivo našim strogim mjerilima vremena. Tko bi o nekom čovjeku mogao išta zaključiti mjerenjem njegove visine, težine ili dioptrije? Čak nam ni multimedijalne tehnologije, pa bile one i 4D, ne govore ništa o nekome, osim što ostavljaju nekoliko površnih impresija.

Uronjeni u horizontalnu struju vremena koju stvara naša prolazna svijest, rijetko zapažamo ono vertikalno, skriveno biće vremena. U tradicijama su postojale posebne svečanosti kojima se u godišnjem ili nekom drugom cikličkom hodu obnavljala veza s različitim aspektima živog, sakralnog vremena. Ponesen time, čovjek je iznova otvarao oči prema uzvišenom svijetu neprolaznog s kojim je uvijek bio, jest i bit će povezan. To je ono što nazivamo vječnošću koja nam je toliko blizu da je ne vidimo isprepletenu u svemu, *od gnijezda do zvijezda*...

Uredništvo

VREMENSKI CIKLUSI

Ritam povijesnog vremena

Ivan Tomašević

Politički, ideološki ili religijski sustavi imaju za čovjeka osobitu zaštitničku ulogu. Oni daju dojam uspostavljenog kozmosa, da se sve događa onako kako se jedino može i treba događati, osjećaj da imamo potpunu kontrolu nad svojim životom, a budućnost se može sagledati gotovo kao i prošlost.

U turbulentnim vremenima u kojima se stari sustavi ruše, kada nam je oduzeta njihova zaštitnička uloga, a još nisu izgrađeni novi, javlja se potreba za razumijevanjem zakonitosti po kojima se odvija

povijesno vrijeme, a s tim mogućnost predviđanja, makar u općim crtama, smjera kojim će se odvijati povijesni događaji. Želimo ponovno steći kontrolu nad okolnostima i vlastitim životom.

Tragamo za onakvim zakonima kakve poznajemo iz prirode. Astronomija nas uči zakonima po kojima se smjenjuju godišnja doba. Iako se svako godišnje doba iz godine u godinu javlja na drugačiji način, iz pravilnosti gibanja Zemlje oko Sunca znamo kakve su opće značajke godišnjeg doba u kojem jesmo i kakve će biti onog koje dolazi. Imamo mogućnost predviđanja onoga što dolazi, a samim time i mogućnost da se pripremimo za ono što će tek doći. Takvu "astronomiju" priželjkujemo i za povijesno vrijeme da bismo mogli na vrijeme pripremiti "ogrjev" i "zimnicu".

Iako imamo kalendare i satove kojima možemo gotovo do savršenstva mjeriti vrijeme, mi zapravo ne znamo što vrijeme jest. Ako i razmišljamo o njemu, doživljavamo ga kao jedan amorfni kontinuum. Nešto što teče, što nezadrživo dolazi (iz čega?) i nepovratno nestaje (u čemu?). Odrastamo u sjeni mita o vječnom napretku, tog djeteta modernih ideologija, u sjeni ideje o linearnom vremenu.

Ali sve kruži: planeti i kometi oko Sunca; svaki svemirski sustav ima središte oko kojeg se giba, elektroni kruže u atomima, a i tvari u prirodi. Ništa se ne kreće linearno u beskonačnost. Je li vrijeme u tome izuzetak?

Vremenski ciklusi

Sve velike tradicije čovječanstva prenose učenje o vremenskim ciklusima. Ciklusi su krugovi vremena unutar kojih se očituju svi aspekti jedne stvarnosti. Prema tim učenjima, vrijeme nije amorfni okvir događaja, već živi medij koji svojom kvalitetom određuje događaje.

Kada u velikom indijskom epu *Mahabharata* Bhima susretne svog brata Hanumana, traži od njega da mu se pokaže u pravom obličju, na što mu Hanuman odgovara:

To moje obličje teško da možeš vidjeti i ti i bilo tko drugi. Drukčije su stvari stajale u onim vremenima, ali toga sada više nema. Jedno bijaše živjeti u razdoblju krta*, drugo u razdoblju* treta*, a nešto sasvim treće u dobu* dvapara*. U ovome razdoblju sve se umanjilo i opalo i sada više nemam one moći kao nekada. I tlo i rijeke i biljke i stijene, pa i bogovi i nebeski mudraci, primjereni su vremenu i stanju stvari koje proistječe iz različitih* yuga*.*

Razdoblja o kojima govori Hanuman u indijskoj su tradiciji poznata kao *yuge*. Unutar jednog velikog

ciklusa, koji se zove *Mahayuga*, postoje četiri kraće yuge:

Krtayuga (Satyayuga) - u tom razdoblju vladao je jedinstveni poredak, svi su slijedili put jedne jedinstvene *Vede*; nije bilo ni bolesti, ni pakosti, ni oholosti, ni licemjerja, ni kupnje ni prodaje. Vrlina se nije gubila i zato se to razdoblje zove *krta*, savršeno. *Narayana*, duša svih stvorenja, imao je bijelu put. Ova yuga trajala je četiri tisuće božanskih godina.

Tretayuga - vrlina se u tom razdoblju smanjila za četvrtinu. Narayana, duša svih stvorenja, postao je crven. Ljudi su cijenili istinu i prinosili žrtve. Trajala je tri tisuće božanskih godina.

Dvaparayuga - u tom se razdoblju vrlina smanjila na polovicu, a Narayana postao je žut. *Vede* su se razdijelile na četiri. Ljudi su se udaljili od istine i uz nju je ostao samo mali broj. Pojavile su se bolesti, a ljudi, razapinjani strastima, tražili su spas u isposništvu. Dvaparayuga trajala je dvije tisuće božanskih godina.

Kaliyuga - u ovom razdoblju ostala je još samo četvrtina vrline. Narayana je crn. Vladaju bolesti i prirodne nedaće. *Vede*, vrline i žrtve prestale su se poštovati. Traje tisuću božanskih godina.

Svakoj yugi prethodi zora, a na njenom kraju je sumrak. I jedno i drugo traju po jednu desetinu te yuge. Trajanje *Mahayuge* jednako je ukupnom trajanju sve četiri manje yuge.

Jedna ljudska godina jedan je dan za bogove, a 360 ljudskih godina čine jednu božansku godinu. Iz toga slijedi:

	u božanskim godinama	u ljudskim godinama
Krta (Satya) yuga	4800	1 728 000
Treta yuga	3600	1 296 000
Dvapara yuga	2400	864 000
Kali yuga	1200	432 000
Maha yuga	12000	4 320 000

Na kraju *Kaliyuge* dolazi do malog "smaka svijeta" kada sve biva uništeno da bi nakon razdoblja mirovanja cijeli ciklus započeo ponovno novom *Mahayugom*.

Prema toj tradiciji, mi sada živimo u *Kaliyugi*, mračnom dobu, najgorem od svih. To doba počelo je 16. veljače 3102. g. pr. Kr. U njemu smo tek oko pet tisuća godina od 432 000 godina njenog trajanja. Takvo precizno datiranje početka moguće je zahvaljujući vječnom nebeskom satu - početak *Kaliyuge* opisan je u tekstovima položajem nebeskih tijela na nebu, a astronomi mogu izračunati kada su nebeska tijela zauzimala takav položaj.

Jedna *Mahayuga* tek je kratko razdoblje u životu svemira.

Sedamdeset i jedna Mahayuga čini jednu *Manvantaru* – vrijeme vladavine jednog *Manua*[1].

Četrnaest *Manvantara* i jedna *Krtayuga* čine *Kalpu* – jedan dan Brahme. Prema *Puranama*, svetim indijskim tekstovima, na kraju *Kalpe* dolazi razdoblje zvano *Pralaya*, kada vječni *Avyaya* (Višnu) poprima karakteristike *Rudre* (Šive) i ponovno sjedinjuje sva bića u sebi. Nakon toga slijedi nova Kalpa, a 360 dana i noći Brahme čine jednu Brahminu godinu.

I konačno, život Brahme, ili *Mahakalpa*, život jednog svemira, traje stotinu Brahminih godina, a to je 311 040 000 000 000 ljudskih godina!

[1] *Manu* je božanstvo (*Božanska misao*), zaštitnik jednog ciklusa svemira.

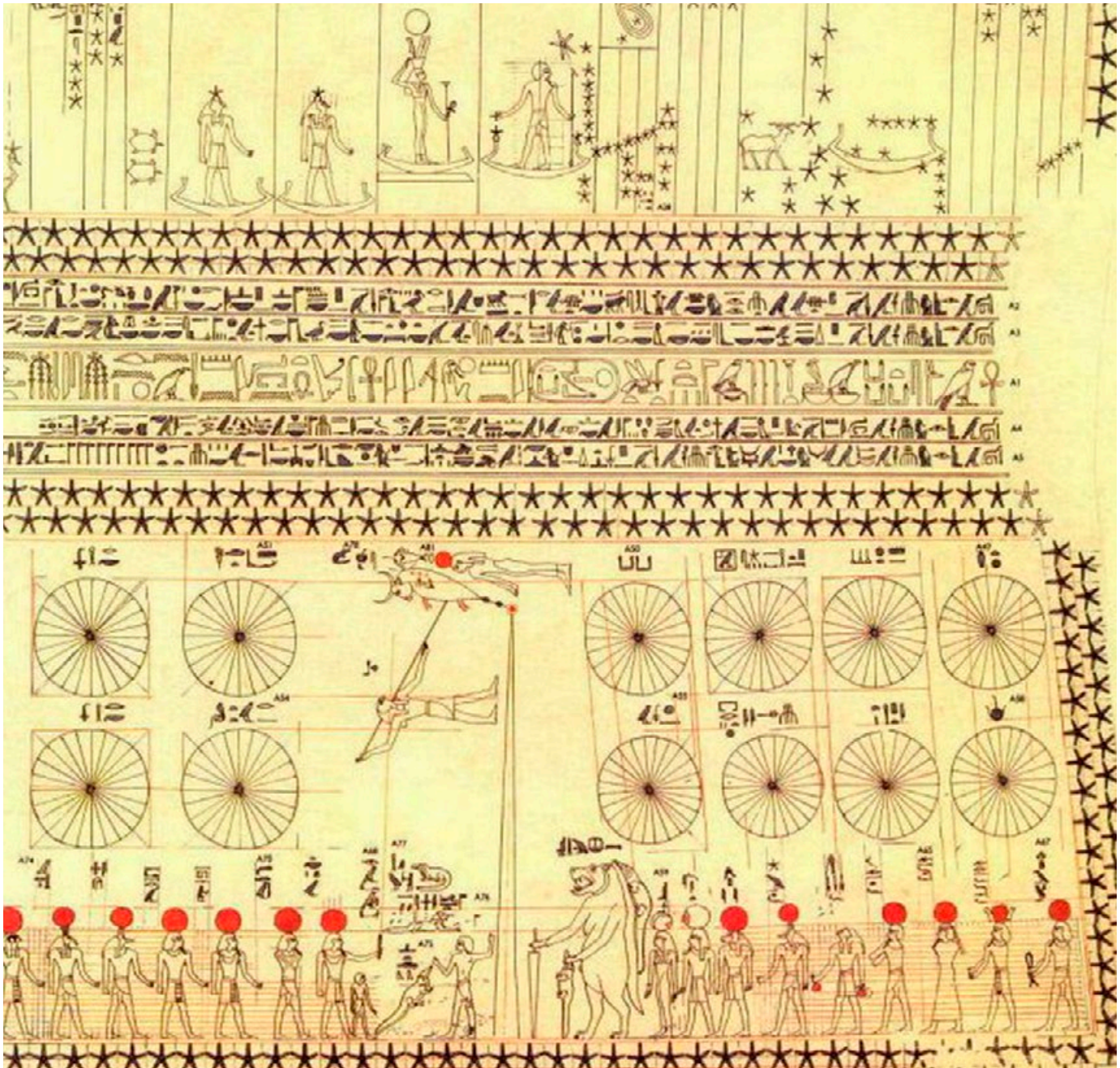

Mahakalpe su bezbrojne. Nikada nije bilo prve, niti će ikada biti posljednje.

Zapanjuje nas veličina brojeva koje navodi indijska tradicija. Oni dramatično nadmašuju ne samo računanja nekih starih kršćanskih teologa, po kojima je svijet stvoren tek četiri tisuće godina prije Kristova rođenja, već i računanja moderne kozmologije koja ovom svemiru daje starost od "samo" 15 milijardi godina.

Indijska tradicija nije jedina koja se ne "boji" upotrebe velikih brojeva. U Srednjoj Americi, tijekom našeg srednjeg vijeka, cvjetala je moćna kultura Maya. Uz mnoga dostignuća te kulture, posebno se ističe bogatstvo brojčanih i kalendarskih oznaka. Na svakoj zgradi, dijelu zgrade i na stelama uklesani su kalendarski zapisi.

Iz kompleksnog kalendarskog sustava Maya posebno se izdvajaju dva kalendara, dva načina brojenja dana:

1. "Dugi račun"

Kao primjer kalendarskog zapisa možemo uzeti motiv *Igrača loptom* (oznaka u igri pelota) iz *Chinkultica* u Meksiku. Zapisan na naš način izgleda ovako: 9.7.17.12.14. Brojevi 9, 7, 17, 12 i 14 kao i u našem kalendaru odgovaraju određenim kalendarskim jedinicama: 9 *baktuna*, 7 *katuna*, 17 *tuna*, 12 *uinala* i 14 *kina.*

kin (dan)		
Uinal (mjesec)		20 dana
Tun (godina)	18 uinala	360 dana
Katun	20 tuna	7200 dana
Baktun	400 tuna	144000 dana

To znači da je od početnog datuma tog kalendara, što je prema jednoj korelaciji (vezi između tog i našeg kalendara) 12. 8. 3114. g. pr. Kr.[2], prošlo 9 × 144000 + 7 × 7200 + 17 × 360 + 12 × 20 + 14 = 1352774 dana, a to bi po našem kalendaru odgovaralo datumu od 29. 4. 521. godine.

Veće kalendarske jedinice su:

Pictun	8 000 tuna
Calabtun	160 000 tuna
Kincultun	3 200 000 tuna
Alautun	64 000 000 tuna

Alautun ima 23 040 000 000 dana ili preko 63 milijuna naših kalendarskih godina!

Na jednoj steli iz *Quirigue* postoji potpuni kalendarski zapis koji se odnosi na događaj od prije 400 milijuna godina!

[2] Zanimljivo je da se početak tog kalendara u samo nekoliko godina razilazi s početkom Kaliyuge.

2. Tzolkin

Drugi kalendar ima ciklus od 260 dana, a čine ga dva niza: jedan koji broji dane od 1 do 13 te drugi koji se sastoji od dvadeset imenovanih dana, na isti način na koji kod nas datumi u mjesecu teku neovisno o danima u tjednu. Imena tih dana su: *Imix, Ik, Akbal, Kan, Chicchan, Cimi, Manik, Lamat, Muluc, Oc, Chuen, Eb, Ben, Ix, Men, Cib, Caban, Edznab, Cauac i Ahau.*

Ta dva niza teku neovisno jedan o drugom. Tako se po *tzolkinu* nakon 260 dana zatvaraju oba niza, a kombinacije brojeva i dana kreću iznova. Početnom datumu kalendara odgovara 4 *Ahaua*. *Ahau* je dan kojim završava jedan, a počinje drugi veliki ciklus.

Ta dva kalendara, *dugi račun* i *tzolkin*, teku paralelno, a u ciklusu od 1 872 000 dana neće se pojaviti dva dana s istim kalendarskim oznakama. Nakon tog vremena, datumski niz počinje od početka. Kraj tog velikog ciklusa završio je 23. prosinca 2012. i tada je započeo novi.

Na početku majanske knjige proročanstava *Chilam Balam* naglašava se cikličnost vremena:

Svi mjeseci, sve godine, svi dani, svi vjetrovi postignu svoje ispunjenje i nestaju. Tako i sva krv dođe do svoga mjesta smiraja kad postigne svoju moć i svoje prijestolje.

A za kraj velikog ciklusa proriče:

Tada će se nebo rastvoriti
I zemlja se uzdići,
I započet će knjiga trinaest bogova
Dogodit će se velika poplava na zemlji
I pojaviti se veliki Iztam Cam Ain.
Kraj riječi,
Završetak katuna:
To je poplava
Koja će označiti kraj riječi katun.

Ciklusi u drugim tradicijama

U drevnom Egiptu poznat je niz vremenskih ciklusa: *Apisov* ciklus od 25 godina kada se Mjesec vraća u istu točku u odnosu na zvijezdu Sirius; ciklus *Feniksa* ili *Sotički* ciklus povezuje egipatsku kalendarsku godinu od 365 dana i sideričku (zvjezdanu) godinu. Taj ciklus odgovara razdoblju od 1461 egipatske kalendarske godine. Počeci tih ciklusa bili su 4242., 2782. i 1322. g. pr. Kr.

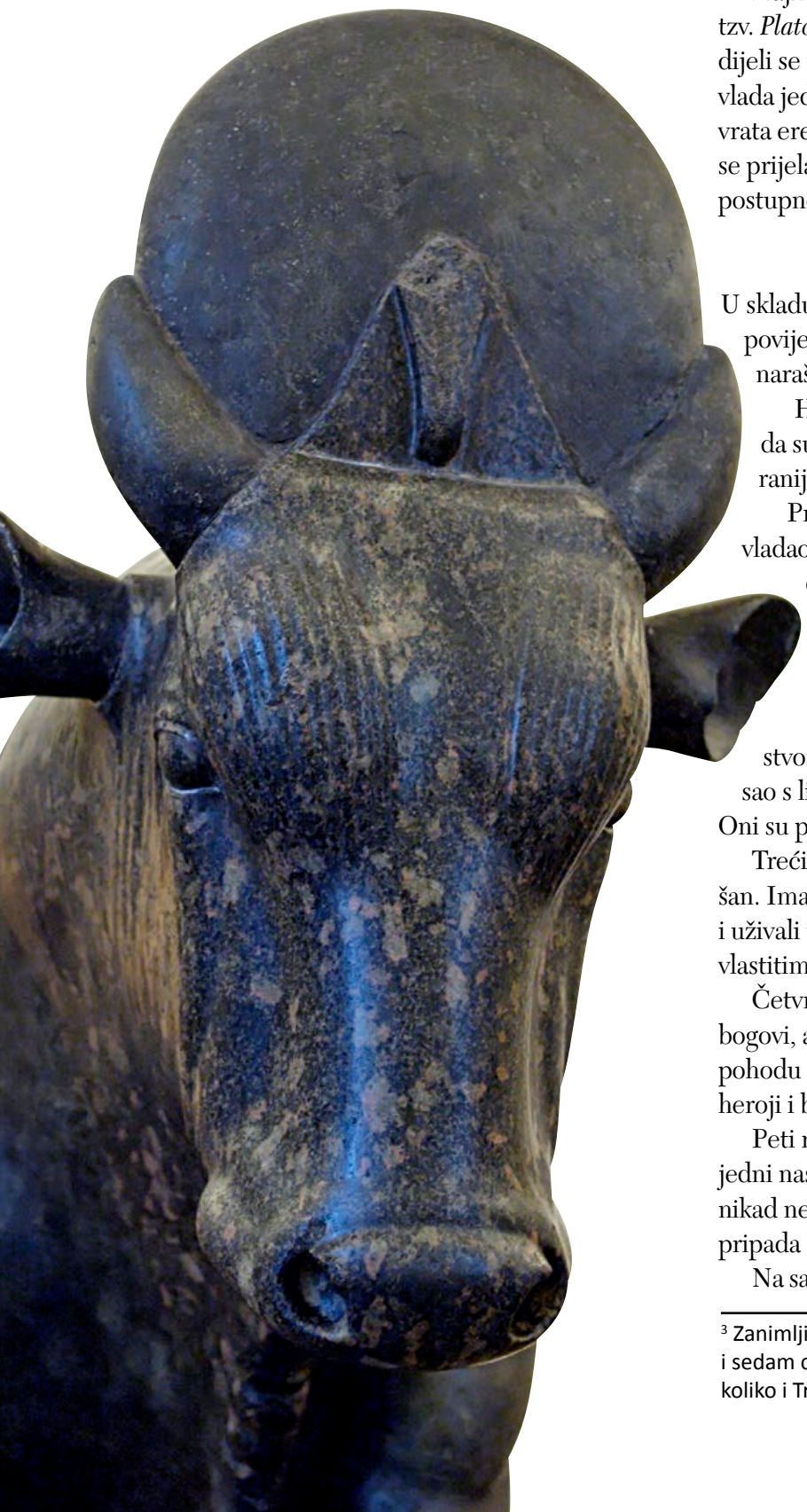

Egipatski su astronomi 19. srpnja 139. godine proslavili početak četvrtog ciklusa *Feniksa*.

U Rimu je postojao ciklus *Velika Godina* u trajanju od 11 340 godina. Početak jednog od tih ciklusa je 716. g. pr. Kr. - godina Romulove smrti.

Astrološke ere

Općenito su počeci ciklusa povezani s kozmičkim događajima – posebnim položajima nebeskih tijela.

Najznačajniji astrološki ciklus je ciklus *precesije*, tzv. *Platonova godina* od 25 920 godina[3]. Taj ciklus dijeli se na dvanaest era od 2160 godina. Svakom erom vlada jedan zodijački znak. Mi sada prolazimo kroz vrata ere Vodenjaka, ali ipak ne smijemo zaboraviti da se prijelaz iz jedne u drugu eru ne događa silovito, već postupno.

Pet ljudskih naraštaja

U skladu s ciklusima rađanja i umiranja jest i učenje o povijesti čovječanstva tijekom koje su se smjenjivali naraštaji čovječanstva.

Heziod u svojem djelu *Poslovi i dani* navodi da su današnjem naraštaju ljudi prethodila četiri ranija naraštaja.

Prvi je rod bio *zlatni*. Bilo je to kad je Kronos vladao nebom. Živjeli su bezbrižno. Zemlja je sama od sebe donosila obilne plodove. Starost im nije prijetila, a kad su umirali, bili su kao savladani snom. Kad su iščezli, postali su *dobri duhovi čuvari ljudi.*

Njih su zamijenili *srebrni* ljudi. I oni su bili stvoreni po božanskom obličju, ali ih je Zeus zbrisao s lica zemlje jer nisu prinosili žrtve bogovima. Oni su postali *blaženi duhovi* drugog reda.

Treći rod, *mjedeni*, bio je kao od jasena, tvrd i strašan. Imali su golema tijela. Nosili su mjedeno oružje i uživali u ratovanju. Bili su drski i okrutni. Svladani vlastitim rukama pali su u propast.

Četvrti rod bili su *polubogovi*. Očevi su im bili bogovi, a majke smrtne žene. Oni su sudjelovali u pohodu Argonauta i u Trojanskom ratu. Postali su heroji i borave na *otocima blaženih.*

Peti rod, današnji, jest *željezni*. Mi smo manje vrijedni nasljednici četvrtog naraštaja. To je rod kojeg nikad neće minuti dnevna muka i tuga. Heziod žali što pripada našem rodu.

Na sasvim drugom kraju svijeta, u Srednjoj Americi,

[3] Zanimljivo je da šesnaest rimskih Velikih Godina traje koliko i sedam ciklusa precesije. Isto tako, 50 ciklusa precesije traje koliko i Tretayuga.

kod Azteka, također se govori o *pet naraštaja i o pet Sunaca.*

I Inke u Južnoj Americi imaju predaju o naraštajima ljudi:

Vari Viracocha runa - vrijeme Viracoche.
Vari runa - vrijeme svetih ljudi.
Parun runa - vrijeme divljih ljudi.
Auka runa - vrijeme ratnika.

Ritam povijesti

Ako odolimo prvom impulsu da bez razmišljanja odbacimo spomenute predaje o golemim vremenskim ciklusima, smatrajući ih tek plodom neobuzdane mašte uma koji nema pravu predodžbu o svijetu, ostaje nam da se zapitamo o značenju tih predaja.

Možda se nalazimo u istom položaju u kojem se nalazio geolog XIX. stoljeća koji dokazuje da svijet nije nastao prije šest tisuća godina, jer je svjetlo novih spoznaja obasjalo dubine geološke prošlosti koja je daleko starija od svih dosadašnjih pretpostavki. Ne smije se, međutim, zaboraviti da spoznaje, pa bile to i spoznaje moderne znanosti, uvijek imaju svoje granice. Te se granice u nama pretvaraju u psihološke "ladice" koje ne dopuštaju da vidimo bilo što od onoga što se ne uklapa u njihove okvire.

Kad indijska tradicija govori da je čovjek u dalekoj prošlosti živio na visokom stupnju kulture, to nam izgleda neprihvatljivo jer nas moderna teorija evolucije uči da se čovjek kao vrsta pojavio prije otprilike milijun godina i od tada se mukotrpno uzdizao sve do današnjeg stupnja svoje nadmoćnosti nad prirodom.

Legenda o velikom kontinentu, kojeg mi nazivamo *Atlantida*, prisutna je i kod naroda zapadno od Atlantskog oceana - *Aztlan* kod Azteka, i istočno - *Ruta* i *Daitya* kod Indijaca. Negira se njegovo postojanje jer još nisu pronađeni materijalni dokazi dovoljno jaki da razbiju naša psihološka ograničenja. Zar bismo ikad prihvatili postojanje dinosaura, iako ih na svoj način spominju bajke i mitovi, da nisu pronađeni njihovi fosili?

Mnoga znanja i ideje postoje, tonu u zaborav, a onda se po zakonu ciklusa ponovno otkrivaju. Krajem XV. stoljeća Kolumbo, vođen "revolucionarnom" idejom da je Zemlja okrugla, u potrazi za novim putom prema Indiji, plovi na zapad. A jedan Eratosten, 1700 godina prije Kolumba, zna ne samo da je Zemlja okrugla, nego i vrlo precizno mjeri njezin polumjer. Stara ideja ponovno je otkrivena. "Ništa novo pod Suncem!"

ŽIVOTNA PREKRETNICA
Carl Gustav Jung

Uliks Šimoković

Carl Gustav Jung (1875. - 1961.) švicarski je psiholog, psihijatar, psihoanalitičar i autor brojnih djela koje nije lako svrstati u neku od postojećih kategorija. Životni vijek provodi u nutarnjim preispitivanjima, tražeći poveznice psihologije, filozofije, religije, alkemije, snova, arhetipova i simbola, produbljujući put prema vlastitoj *individuaciji* – jednom od ključnih pojmova cjelokupne Jungove psihologije. Individuacija je proces rasta i razvoja ličnosti kroz mnogobrojna iskustva i drame života do ostvarenja zrelosti i cjelovitosti.

Danas postoje različita gledišta na Jungov doprinos u objašnjenju esencijalnih psihičkih procesa čovjeka. Materijalistički orijentirani znanstvenici osporavaju njegov pristup, dok oni otvorenijeg duha i danas nalaze inspiraciju, kao i brojne mogućnosti primjene Jungove

ostavštine čovječanstvu (analitička psihologija, interpretacija mitologije, sinkronicitet, procesna psihologija…).

U svom predavanju objavljenom pod naslovom *Životna prekretnica*, Jung govori o problemima čovjekovih životnih ciklusa ili, jednostavnije rečeno, o problemima čovjekova odrastanja i sazrijevanja. Svjestan da se radi o pitanjima na koja se može dati više od jednog odgovora, želi ukazati na osnovne probleme, teškoće i sumnje te zaključuje da se razvoj čovjeka temelji na psihičkom razvoju, a ključ je psihičkog razvoja u razvoju svijesti.

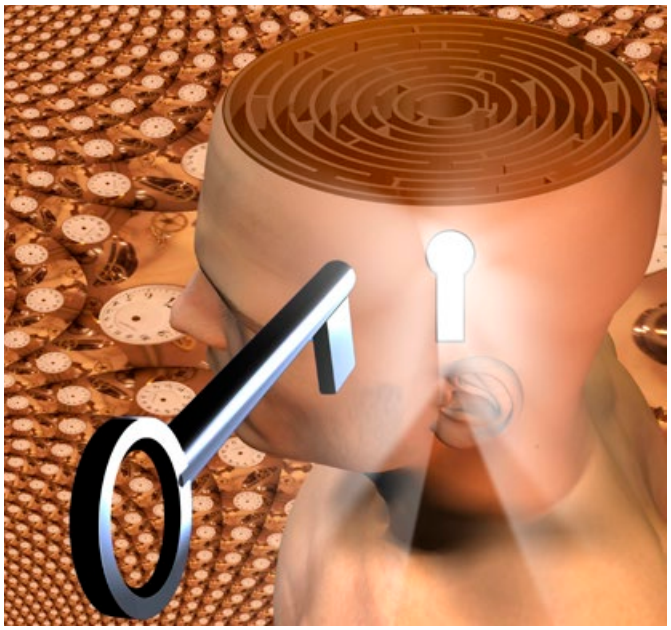

Naime, instinktivna psiha jednostavnog čovjeka ne poznaje propitivanje, sumnje, stid, pokušaje. Prema Jungu, instinktivno življenje ne donosi mogućnost humanog razvitka, dok nas svaki problem ili životna situacija koju treba riješiti prisiljava na veću svjesnost.

Odstupanje i stavljanje sebe u suprotnost prema instinktu stvara svijest.

Svaki problem znači mogućnost proširenja svijesti, ali istovremeno i rastanak od onog nesvjesnog, dječjeg u nama.

Razmatrajući opći ljudski odnos prema problemima, Jung zaključuje da često zanemarujemo vlastite poteškoće, ne spominjemo ih ili negiramo da postoje.

Čovjek želi jednostavan, siguran i gladak život i zbog toga su problemi tabu. Želimo sigurnost, a ne sumnju. Želimo rezultate, a ne pokušaje. Ne uviđamo pri tome da sigurnosti mogu nastati samo kroz sumnje, a rezultati samo kroz pokušaje.

Zašto čovjek uopće ima probleme?

Jung nas podsjeća da bez svijesti nema problema.

Oni su poput goriva, hrane koja je nužna za naše stvarno sudjelovanje u životu. Dječji stupanj svijesti, kako kaže Jung, ne poznaje probleme jer je dijete u potpunosti ovisno o roditeljima.

Tek odrastao čovjek može sumnjati u sebe i stoga biti nejedinstven sam sa sobom.

Sažimajući zajedničke karakteristike neiscrpne raznolikosti problema mladenačkog doba, Jung navodi osnovni problem te životne stepenice – zadržavanje na dječjem stupnju svijesti, opiranje sudbinskim silama u nama i oko nas koje nas navode na odrastanje i sazrijevanje kroz postupno preuzimanje odgovornosti.

Neki dio naše osobnosti želi ostati dijete, odbija sve strano ili ga podčinjava svojoj volji, ili ne čini ništa. Otpor se usmjerava prema proširenju života (ili svijesti), što je bitna oznaka ove faze.

Veliki životni problemi nisu nikada zauvijek riješeni. Izgleda da je njihov smisao u tome da neprekidno radimo na njima. Jedino nas to čuva od zaglupljivanja i statičnosti.

Ukazujući na veliku životnu prekretnicu, što se ponekad naziva "krizom srednjih godina", Jung upozorava na značajnu promjenu čovjekove duše.

Što se čovjek više približava sredini života i što mu je više uspjelo učvrstiti se u vlastitom stavu i socijalnom položaju, tim više mu izgleda da je otkrio pravi put i principe ponašanja. Ovdje se može dogoditi da postavljanje socijalnog cilja ide na račun totaliteta ličnosti.

Statistike pokazuju povećanu učestalost depresija oko četrdesete godine. U ovoj životnoj fazi između 35. i 40. godine priprema se značajna promjena čovjekove duše. To nije svjesna niti upadljiva promjena. Ponekad kao sporo mijenjanje karaktera, ili se jave osobine koje su se činile izgubljene u dječjoj dobi, ili interesi blijede.

Kao što se nezreli čovjek užasava pred nepoznanicama života i svijeta, tako i odrasli uzmiče pred drugom polovicom života kao da ga tamo čeka nešto nepoznato i opasno.

Proljeće ili jesen života nisu samo sentimentalni nazivi, već psihološke istine, pa i fiziološke činjenice jer "podnevni prevrat" kod čovjeka mijenja čak i tjelesna svojstva. Te promjene nisu fatalne nego dolaze prirodno sazrijevanjem ličnosti.

Najgore je to, smatra Jung, što čak i pametni i obrazovani ljudi žive ne znajući za mogućnost ovakvih promjena. Većinom nespremni stupaju u drugu polovinu života. Što je još gore, to se čini uz pogrešne pretpostavke o dotadašnjim istinama i idealima. Ono što je vrijedilo kao osobitost, pravilo, stil življenja u jednoj životnoj fazi, u drugoj fazi može biti smetnja koja traži nadilaženje.

Za mladog čovjeka može izgledati kao opasnost ili skoro grijeh da se previše bavi samim sobom, za starijeg je dužnost i neophodnost svoje biće podvrći ozbiljnom razmatranju. Umjesto ovoga, mnogi stariji ljudi radije postaju hipohondri, tvrdice ili vječiti mladići – što je sve posljedica sumanutosti da se drugom polovinom života upravlja principima iz prve polovine.

Čovjek sigurno ne bi doživio sedamdesetu i osamdesetu, kada ova dugovječnost ne bi odgovarala njegovoj vrsti. Zbog toga i njegovo popodne života mora imati vlastiti smisao i ne može biti žalostan privjesak prijepodneva.

Jung smatra da prirodni cilj prve polovine života može biti razvoj individue, osiguranje stabilnosti i briga oko potomaka.

Kada je taj cilj postignut, treba li stjecanje novca, osvajanje i proširivanje egzistencije i dalje nastavljati preko svakog razumnog smisla? Tko ovaj prirodni cilj prenese u popodne života, bit će prinuđen platiti to psihičkim gubicima. Isto kao što mladić koji dječji egoizam želi prenijeti u odraslo doba, svoju grešku plaća socijalnim neuspjesima.

Stjecanje materijalnih dobara, društveni položaj i obitelj – to su prema Jungu prirodne, "biološke" datosti, a njihovo ostvarenje ne bi smjeli miješati sa smislom života. A što bi onda mogao biti smisao i cilj druge polovine života?

Osvrćući se na povijesno iskustvo čovjeka, Jung potvrđuje da su od starih civilizacija do "primitivnih" plemena ljudi starije dobi uvijek bili oni koji su čuvali i prenosili znanje i iskustvo.

Kod nas je situacija ipak drugačija; *stari se radije poistovjećuju s mladima, pri čemu je skoro ideal da otac bude brat svom sinu, a majka po mogućnosti mlađa sestra svojoj kćeri.*

Razloge tog zastranjenja Jung nalazi u pogrešnim idealima, ali i u nemogućnosti znanosti i religije da ponude čovjeku adekvatne odgovore na temeljna pitanja o životu i smrti. *Vjerovanje je postalo tako teška vještina da je postalo skoro nepristupačno obrazovanom dijelu čovječanstva.*

U znanosti Jung vidi mnoštvo proturječnih mišljenja, bez uvjerljivih dokaza. Prema vlastitom iskustvu Jung smatra važnim *sve religije ovog svijeta promatrati sa stajališta mentalne higijene*, te iznosi da bi bilo dobro *na smrt gledati kao na prijelaz, dio nepoznatog, velikog i dugog procesa življenja*.

U razmatranju ograničenja mišljenja i intelekta Jung napominje da postoji i nešto više od toga, *postoji*

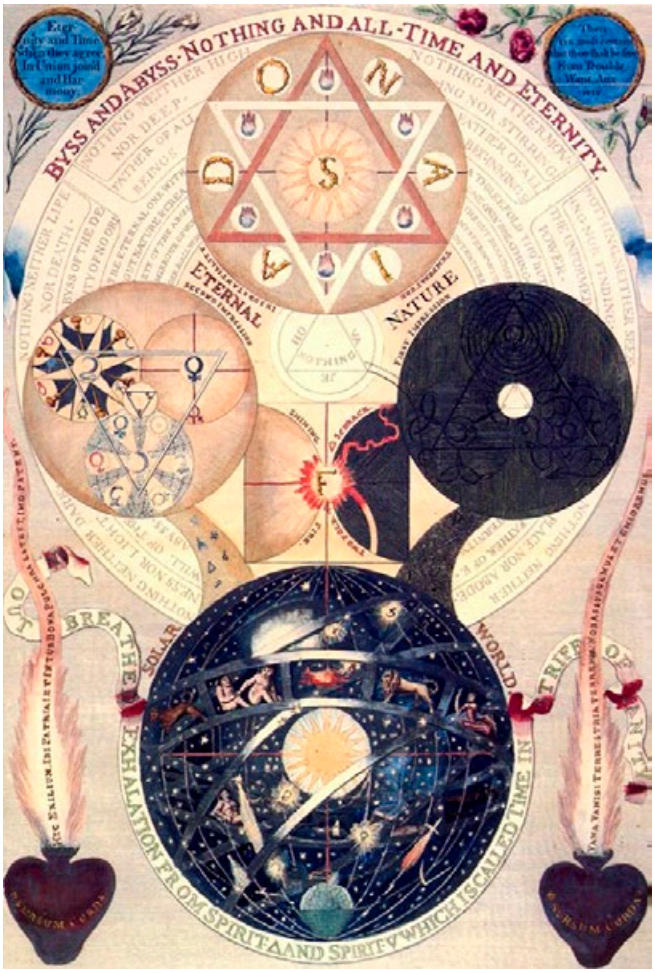

mišljenje u pradavnim slikama, u simbolima, koje su starije od povijesnog čovjeka, urođene čovjeku od pradavnih vremena i koje nadživljavajući svaku generaciju vječno žive i ispunjavaju dubine naše duše.

Potpuni, cjeloviti, smisleni život moguć je samo u skladu s njima, a mudrost je vraćanje njima. Jung obrazlaže da se u stvarnosti ne radi ni o vjeri ni o znanju, već o podudaranju našeg mišljenja s praslikama našeg nesvjesnog *koje su nepredstavljive majke svake misli koju je ikada u stanju dosegnuti naša svijest.*

Jedna od drevnih slika koja postoji u svakodnevnom životu, a istovremeno može služiti i kao simbol, jest Sunce. Jung uspoređuje čovjeka sa Suncem. Ujutro se ono rađa iz noći (*iz mora nesvjesnog*) i postupno se uzdiže (*širi utjecaj, napreduje*) tako da u podne postiže točku kulminacije nakon koje počinje opadati. Sunce tada izgleda kao da skuplja svoje zrake koje je ranije isijavalo, a svjetlost i toplina smanjuju se do konačnog gašenja. Drugi dan ponovno, pa opet… Iako mi ljudi nismo Sunce, ipak ima nešto sunčano u nama, a to je naša svijest koja poput Sunca rastjeruje tamu, razotkriva dublje značenje našeg života i vodi nas samoostvarenju.

O SMJELOSTI

Francis Bacon

Iako je ovo trivijalan školski primjer, vrijedi ipak razmatranja mudra čovjeka: kad su upitali Demostena što je najvažnije kod govornika, on je odgovorio: - *Govorenje*. - A nakon toga? - *Govorenje*; potom opet: - *Govorenje*.

Tako je govorio onaj tko je to najbolje znao, a sam po prirodi nije imao dara za to što je isticao.

Čudno je da se ta strana govorništva, koja je tek površna i prije odlika glumca, postavlja tako visoko, iznad drugih plemenitih aspekata kao što su maštovitost, odabir primjerenog govorničkog stila i drugo; pa i više od toga, izdvaja se samo ona, kao da je sve u njoj. Ali, jasan je razlog tome. U ljudskoj prirodi obično ima više budalastog negoli mudrog, i stoga su najsnažnije one sposobnosti koje privlače budalastu stranu ljudskog duha.

Slučaj je vrlo sličan kada je u pitanju politika. Što je prvo? – Smjelost. – Što drugo, što treće? – Smjelost. A ipak, smjelost je dijete neznanja i grubosti i daleko zaostaje iza drugih karakteristika. Usprkos tome, ona opčinjava i vezuje ruke i noge onih kratke pameti ili oskudnih u hrabrosti, a takavih je najviše; štoviše, ona pobjeđuje i mudre ljude u trenucima slabosti. Otuda vidimo kako ona radi čudesa u širokim slojevima naroda, ali manje u senatu i na dvorovima; i uvijek više kad smjele osobe prvi put stupe na poprište, negoli uskoro nakon toga, jer smjelost je loš čuvar obećanja.

Zacijelo, kao što ima šarlatana u ljekarstvu, tako ih ima i u politici; to su ljudi koji se prihvaćaju velikih zahvata, pa ih možda sreća i posluži u dva-tri pokušaja, ali im nedostaju znanstveni temelji, pa stoga ne mogu ustrajati.

Vidjet ćeš da smion čovjek često izvodi Muhamedovo čudo. Muhamed je bio uvjerio narod da će dozvati brdo k sebi i s njegova vrha uputiti molitve za dobro sljedbenika njegovog zakona. Narod se okupio; Muhamed je više puta pozvao brdo da dođe k njemu, a kad je brdo ostalo nepomično, Muhamed se nije nimalo zbunio, nego je rekao: *Ako brdo neće Muhamedu, Muhamed će brdu*.

Tako i ovi ljudi: kad obećaju velike stvari pa zakažu na sramotan način, oni ipak (ako su savršeno smjeli) prijeđu preko toga i, nimalo ne hajući, idu dalje.

Zaista, za ljude razborita uma, zabavno je vidjeti one koji se razmeću smjelošću; štoviše, i obični ljudi vide u smjelosti nešto smiješno. Jer, ako je besmislenost predmet smijeha, ne sumnjaj da u velikoj smjelosti uvijek ima nešto besmislenosti.

Naročito zabavlja vidjeti kada se neka junačina zbuni jer se njegovo lice tada stisne i odrveni, kao što i treba, jer u sramežljivosti životna energija pomalo kola, dok kod smjelih ljudi, u sličnoj prilici, ona stoji nepomično kao kod pata u šahu, pa iako nije mat, igra se ipak ne može nastaviti.

Ali ovo posljednje više dolikuje satiri negoli ozbiljnom razmatranju.

Valja imati u vidu da je smjelost uvijek slijepa jer ona ne vidi opasnost i nezgode. Zato je ona loš savjetnik, ali dobar izvršitelj; zbog toga smjele ljude treba rasporediti tako da nikad nisu glavni zapovjednici, nego pomoćnici pod vodstvom drugih.

Jer u savjetovanju dobro je moći uočiti opasnosti, a u izvršenju ih ne treba vidjeti, osim kad su izrazito velike.

S engleskog prevele: Dijana Kotarac i Branka Žaja

INDIVIDUALIZAM

Sabine Leitner

Povijest je često opisivana kao njihanje klatna, ali i ideje i riječi također mogu oscilirati među različitim značenjima. To može biti zbunjujuće jer pod istom riječju možemo podrazumijevati vrlo različita značenja. Primjerice, pojmovi *individualno* i *individualizam* tijekom vremena stekli su potpuno različita značenja.

U doba klasične starine mnogi su filozofi smatrali da se čovjek ne rađa kao individua, već da takvim postaje postupnim procesom integracije svih svojih aspekata i time omogućuje svom najboljem dijelu da ga vodi u djelovanju. Takvo se shvaćanje umnogome odrazilo u Jungovoj ideji individuacije.

U renesansi je obnovljeno zanimanje za individualno omogućilo ponovno definiranje našeg odnosa prema svijetu. Umjesto da bude pasivni promatrač statičnog srednjovjekovnog svjetovnog poretka, čovjek postaje aktivni sudionik i sustvaratelj dinamičnog svijeta u kojem su svi dijelovi međusobno povezani i stoga svako djelovanje utječe na sve druge.

Ta svijest o potencijalu ljudskog bića i nastojanje da se taj potencijal razvije kroz obrazovanje, postala je vodeći duh vremena. Cilj je bio novi i bolji svijet, ostvaren pomoću novog i boljeg čovjeka.

Međutim, čini se da smo u novije vrijeme postali prilično zbunjeni oko koncepta individualnosti, a to je dovelo do dvadeset i dva različita značenja pojma individualizam. Većina ih se svodi na ovaj ili onaj oblik sasvim osobnog interesa, primjerice: "Individualizam kao pravo da se služi vlastitim interesima, bez uzimanja u obzir interesa društvene zajednice." Čini se da danas biti pojedinac ne znači ništa više nego imati veliki ego, umišljeni osjećaj vlastite važnosti uz nebrigu za društvo u kojem se živi.

To nije u skladu s izvornim značenjem. Ako smo stvarno razvili naše ljudske potencijale ljubavi, suosjećanja, pravde i solidarnosti, onda nije moguće ostati sebičan i ravnodušan na patnje drugih.

Čini se da postoje ljudi našeg doba koji promiču povratak ovom drugom pogledu.

"Individua se ne pojavljuje sve dok se ne uzmogne uzdići iznad uskih granica svoje pojedinačne brige i počne razmišljati o tome što je najbolje za čovječanstvo," rekao je Martin Luther King.

I na kraju citat revolucionarnog englesko-danskog inženjera Ovea Arupe: "Postoje dva načina gledanja na traganje za srećom: jedan je da idete za stvarima kojima težite, bez susprezanja, to jest bez uzimanja u obzir ikoga osim sebe. Drugi je prepoznati da ni jedan čovjek nije otok, da su naši životi neraskidivo povezani sa životima naših bližnjih te da se prava sreća ne nalazi u izdvojenosti."

Nadajmo se da će povijest uskoro zatvoriti krug!

S engleskog preveo: Krešimir Andjel

Deseta Muza

SAPFO

Marina Obradović

Devet je, kažu neki, muza...
Ta, s Lezba, gle deseta Sapfo je sad.

GRČKO PJESNIŠTVO

Duga i bogata tradicija grčkog pjesništva i pjevanja seže daleko u prošlost. Mnoge pjesme anonimnih autora prenošene su stoljećima, a neka je djela iz ranih razdoblja Homerov genij skladno objedinio u epove o Trojancima, Ahejcima, Odisejevim lutanjima i pustolovinama. Preko Homera doznajemo da su u njegovo vrijeme djelovali *rapsodi*, putujući pjevači, kao i "profesionalni" pjesnici koji su živjeli na dvorovima i imali istaknutu društvenu ulogu. Platon ih naziva "očevima i učiteljima mudrosti" i "tumačima bogova", što ukazuje na ugled i poštovanje koje su uživali.

Kakav se značaj u to vrijeme pridavao umjetnosti možemo možda najbolje procijeniti kroz izraz *amuzos* koji se koristio da bi označio čovjeka lošeg ponašanja, neobrazovana, barbara. Taj pojam prevodiv je samo opisno: „onaj kojega ne pohode muze“. Dakle, poznavanje umjetničkih kanona i načina izvođenja bilo je sinonim za kulturu. Grci su stvorili mnoštvo pjesničkih oblika i načina izvedbi za svaku životnu priliku i za svaku vrstu društvenog događanja. Dok su neki pjesnički izrazi zaboravljeni, neki se od njih i danas koriste: lirika, jamb, ditiramb, himna, nom, oda, elegija...

MELIKA

Umjetničko stvaralaštvo antike nalazilo je forme i teme u povijesti i mitologiji, oslanjajući se uvijek na tradiciju, no Sapfo svojom poezijom uvodi promjenu. Melodioznim eolskim narječjem uglavnom je pisala

U Mitileni [na otoku Lezbosu] *ima svega u izobilju. Dala je i čuvene ljude poput Pitaka, jednog od sedmorice mudraca, pjesnika Alkeja i druge. U isto vrijeme cvjetala je i Sapfo koja je bila nešto prekrasno; ni jedno razdoblje, koliko sjećanje seže, nije imalo ženu koja bi se u bilo čemu, makar i u najmanjoj mjeri, mogla mjeriti s njom u pjesništvu*, piše Strabon u svojoj *Geografiji*.

Najslavnija grčka pjesnikinja Sapfo, ili prema starogrčkom originalu *Psapfo*, uživala je veliku slavu još za života, a postala je poznata po školi za djevojke koju je vodila. Njeni su se suvremenici natjecali u nastojanju da joj izraze što veću počast, čime se mogu pohvaliti tek rijetke žene. Poznati kipari klesali su njene biste, a lijevan je i novac s njenim likom, "iako je bila žena", kako piše Aristotel. Oponašale su je generacije pjesnika, pokušavajući dostići ljepotu njenog stiha. Tisuću su godina njene pjesme bile omiljena lektira, zahvaljujući čemu je sačuvan velik broj stihova, iako uglavnom vrlo kratkih, tek par riječi ili neka fraza. Maksim iz Tira nazvao ju je ženskim Homerom, a od milja su je zvali i *pijerijskom pčelom*[1] . Dvjesto godina nakon njene smrti, Platon je zbog ljepote njenog stiha u svom djelu *Fedar* naziva desetom muzom:

[1] Pijeride – muze, vile, nazvane prema Pijeriji, pokrajini stare Makedonije.

meliku kojom izražava vlastite osjećaje. Melika (od *melos* - popijevka, napjev) naziv je za pjesmu dubokog osobnog doživljaja, onoga što će se mnogo kasnije nazvati lirikom. Tada se, naime, najčešće recitiralo (pjevalo) uz pratnju instrumenata pa se lirikom nazivala pjesma koja se pjevala uz liru.

Najveći dio sačuvanih fragmenata Sapfinih pjesama ljubavnog je sadržaja. Budući da je Sapfo kao zaštitno božanstvo izabrala Afroditu, njeno se ime vrlo često spominje u Sapfinoj melici. Njen je izraz osoban, izravan i slikovit. Makar i kroz fragmente, njeni stihovi dočaravaju mirise, zvukove, boje, svjetlo...

Kako je u to vrijeme na Lezbosu bilo pomodno da žene iz boljih obitelji provode vrijeme u pisanju i recitiranju pjesama, teme njenih pjesama također su prijateljstva, ali i netrpeljivosti prema drugim ženama, ljubomora... U nekoliko pjesama spominje i svog brata Haraksa. Govori i o sebi, i to vrlo iskreno: samu sebe koreći, kaže da se brzo naljuti, ali i brzo smiri, pa savjetuje: "Kad ti se u grudima zapjeni gnjev, savladaj žestinu jezika." No, fragmenti koji su do nas dospjeli tek su blijeda sjena cjelokupnog stvaralaštva pjesnikinje koja je odredila čitav jedan pjesnički pravac, tako da za nas ono ostaje uglavnom nepoznato.

SAPFIN ŽIVOT I ŠKOLA

Tek nešto više znamo o njenom životu. Rođena je 620. g. pr. Kr. na otoku Lezbosu. Najveći dio života provela je u glavnom gradu Mitileni. Živjela je u vrijeme nastajanja prvih polisa (Atena, Sparta, Korint), a do pojave ključnih ljudi i događaja značajnih za čitavu europsku kulturu (Sokrat, Platon, perzijski ratovi, Periklo) proći će još dvjesto godina. I tek će tada uslijediti ono što je danas poznato kao razdoblje klasične Grčke.

Poznato je da je pripadala aristokratskom staležu, navodno je bila udana za Cercolasa, imućnog čovjeka s otoka Androsa. Imala je kćer, a stihove koje joj je posvetila jedni su od rijetkih sačuvanih:

Moje je ovo lijepo dijete.
Po ljepoti je slično zlatnom cvijeću.
To je moja ljubljena Kleida, moja jedinica,
Koju ne bih dala ni za cijelu bogatu Lidiju,
Ni za Lezbos, zavičaj dragi...

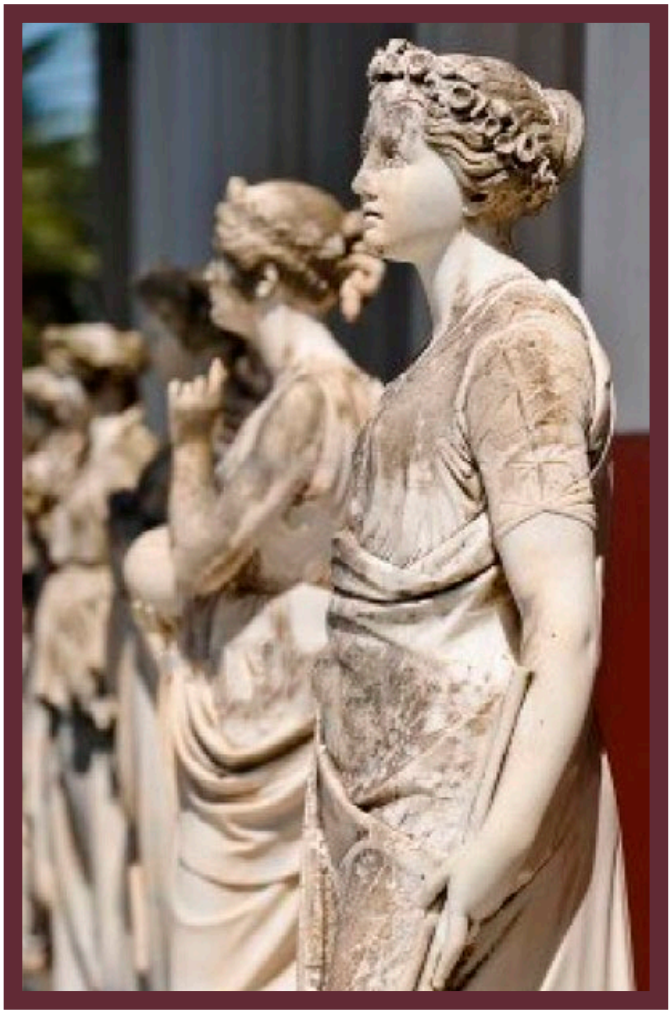

U Sapfino vrijeme Lezbos je bio na svom kulturnom vrhuncu, što pokazuje istovremeno postojanje više škola. Po svemu sudeći, žene su tamo uživale veću slobodu nego drugdje u tadašnjem svijetu jer su postojale posebne škole za djevojke (*thiasis*). Jednu takvu vodila je i Sapfo koja je ubrzo postala nadaleko poznata pa su joj dolazile učenice i s drugih, udaljenih otoka. Njenu su školu pohađale djevojke iz aristokratskih obitelji u dobi od dvanaest do petnaest godina i u njoj su provodile nekoliko godina prije udaje. U školi se njegovao kult muza, Afrodite, harita i Erosa.

Znamo da je svoje učenice podučavala glazbi, plesu, korskom pjevanju, solo pjevanju, pjevanju uz pratnju lire, uvođenju u djela pjesnika, te pisanju i pjevanju vlastitih pjesama, što su bile raširene odgojno-obrazovne metode u antici. Kakav je duh vladao u njenoj školi najvidljivije je iz njenih moralnih pouka i savjeta: "Bogatstvo bez vrline opasan je drug."; "Djevojka koja ne mari za vrline, vrijedna je prezira, u smrti ona je tek sjena u Hadu." No, isto tako podučavala ih je i praktičnim svakodnevnim stvarima: kako se prikladno odjenuti, kako povezati haljinu, kako urediti kosu za svečanosti… To nije bilo

nimalo nevažno jer: "Harite, boginje miline i vesele druželjubivosti, klone se djevojaka koje ne mare za ljupkost i ljepotu." Također upozorava djevojke da se ne uzdižu nakitom jer mladost i ljepota brzo prolaze: "Tko je lijep, činit će se očima da je dobar, ali tko je dobar, bit će u isti mah i lijep." Fragmenti spominju imena njenih učenica: Anaktoria, Gongila, Mika, Telesipa, Angora, a najslavnija od njih bila je pjesnikinja Erina s Telosa.

Podatke kojima raspolažemo zahvaljujemo marljivim pisarima Aleksandrijske knjižnice koji su među devet najvećih pjesnika uvrstili i Sapfo te njene pjesme sakupili u devet knjiga. Od spomenutih knjiga do našeg vremena stiglo je tek nekoliko fragmentiranih pjesama. Talijanski pjesnik Giovanni Pascoli kaže da ono što je sačuvano od Sapfe sliči ruševinama antičkih hramova: fragmenti tek daju naslutiti svu veličinu i ljepotu pjesničkog djela koje je stoljećima utjecalo na grčko-rimsku kulturu. No, njena je slava još uvijek prisutna. I danas je povjesničari, analitičari i ljubitelji poezije nazivaju "jednom od najznačajnijih žena", "jedinstvenom pojavom za sva vremena", "najvećom pjesnikinjom u povijesti".

Lezbos, u to vrijeme bogata i moderna država, ipak nije bio dovoljno napredan da bi u cijelosti shvatio i prihvatio Sapfo. Izgleda da je tek uži krug plemstva podržavao njen rad, dok je šira javnost negodovala. Sapfo je tako podijelila sudbinu mnogih velikih povijesnih ličnosti: uzdizana do božanstva, a istovremeno napadana da kvari mladež, zbog čega su je mnogo kasnije neki prozvali "ženskim Sokratom".

Mogli bismo dodati da je danas jednako neshvaćena kao što je to bila i za života. Danas zbog goleme vremenske udaljenosti, onda jer je bila ispred svog vremena.

S tronom zlatnim, besmrtna Afrodito,
Mudro čedo Zeusovo, preklinjem te.
Nemoj, o vladarice, plačnom tugom
Slomit' mi srce!

Sjećaš li se, nekoć si, kad bi čula
Iz daleka molbu mi, napustivši
Zlatne dvore očeve, došla k meni
S kolima zlatnim.

Žurimo se tamo u ljupko svetište
Posvećeno haritama.
Hitajmo u gaj pun jabuka u cvatu
I nek se sveti miomirisi puše na žrtveniku.

Slatkoj je jabuci slična,
Rumenoj jabuci
Na vrhu najviše grane.
Ubrati nju su berači zaboravili
Dok voće su brali.
Nisu je zaboravili,
Dohvatiti je nisu mogli.

O tišini u glazbi

Brigitte Schmidt

Nalazimo se u koncertnoj dvorani. Užurbana vreva i traženje mjesta još uvijek traju, a nad dvoranom se kao zvučni oblak prostire kulisa šumova sastavljena od razgovora okupljenih. Članovi orkestra počinju ugađati svoje instrumente i njihovi zvuci nadvladavaju ostale. Publika je napeta u iščekivanju, a redanje disonanci rezultat je istovremenog "ugađanja" mnogih instrumenata. A onda odjednom nastupi tišina.

To je prva stanka, još prije negoli započne glazba. To je tišina koja nas priprema za ono što slijedi. Što duže traje, to se napetost osjetno povećava. Napetost se prekida nastupnim pljeskom za dirigenta, a tada opet slijedi tišina koja traje dok orkestar ne počne svirati.

Tako ili slično počinje svaki koncert: s jednom stankom. Ona znači da svaki glazbeni događaj pretpostavlja tišinu. Tek tada zaori glazba i s tišinom je gotovo.

Ipak, i u samom glazbenom djelu uvijek je ponovno nalazimo. Stanke su nužno skladateljsko sredstvo i ispunjavaju više zadaća: glazbeno raščlanjivanje, šutnja svih glasova, oblikovanje kraja, no prije svega hvatanje daha – ne samo za pjevače i puhače, već i za slušatelje.

Obratite jednom pažnju na to kako se vaše disanje i ritam srca prilagođavaju glazbenom djelu koji slušate. Čarolija glazbe upravo je u tome što nas može dovesti u posve različita emocionalna, ali i fiziološka stanja. Može nas pokrenuti na aktivnost – to je trenutak u kojem možda želite zaplesati – ali i na mir, i usporit će se naš ritam srca i disanja.

Zato je uvažavanje stanki tako važno. Ako je stanka prekratka ili preduga, ona doslovno uništava harmoniju cjeline. Obuzimaju nas osjećaji istrgnutosti, gubitka daha, proganjanja, nepodnošljive napetosti.

Neki glazbenici i skladatelji čak kažu da su od nota koje sviraju važnije note koje se ne sviraju. Te „neodsvirane" note naznačene su stankama i svakoj vrijednosti note dodijeljena je odgovarajuća stanka. Ponekad je gotovo nevjerojatno koliko se toga događa u jednoj takvoj stanci.

Glazba sa svojim stankama slijedi zakone prirode. Između svakog daha i svakog otkucaja srca jedna je mala stanka. Ništa se u prirodi ne razvija stalno i linearno, sve je podložno mijeni, ciklusima, ritmovima. Jedino mi ljudi to ponekad zaboravljamo.

Stoga nemojmo podcjenjivati stanku!

S njemačkog prevela: Ružica Mesić

MILA GOJSALIĆ
POLJIČKA HEROINA

Linda Cvitanić

Mile Gojsalića
Skulptura Ivana Meštrovića na litici iznad ušća rijeke Cetine u Jadransko more kod Omiša.

Na vidikovcu iznad kanjona Cetine, kod Gata, brončani lik Mile Gojsalić gleda na ušće rijeke Cetine i grad Omiš.

O Mili Gojsalića pokoljenjima se prenosi upečatljiva legenda. Iako nema arhivskih potvrda niti zapisa o toj poljičkoj legendi, njen je lik snažno prisutan u narodu i hrvatskoj umjetnosti.

Predaja kaže da je Mila Gojsalić živjela u vremenu velikih turskih osvajanja. Turski Ahmed-paša 1530. godine okupio je vojsku s namjerom da osvoji Poljica. Tabor je podigao u Podgracu u Gatima. Mlada poljička djevojka Mila iz roda Gojsalića silom je dovedena u šator Ahmed-paše. Pred zoru je pri izlasku iz šatora istrgla baklju te s njom uspjela ući u skladište baruta i zapaliti ga. Poginula je s Ahmed-pašom i brojnim turskim vojnicima.

Taj događaj, pripovijeda se, iznenadio je i prestrašio preostalu tursku vojsku. Tada su Poljičani napali Turke i porazili ih. Njeno junaštvo, koje je omogućilo Poljičanima da obrane svoja ognjišta, nije zaboravljeno.

U njenom rodnom Kostanju, u srcu nekadašnje Poljičke republike, svake se godine održava ljetna kulturna priredba "Dani Mile Gojsalić". Tom se prigodom osobama zaslužnim za očuvanje i promidžbu dalmatinske kulturne baštine dodjeljuje statua nazvana po njoj.

Mnogi su bili nadahnuti njenim likom i djelom, pa je tako Mila Gojsalić prisutna u hrvatskoj književnosti, slikarstvu i glazbi. Ivan Meštrović isklesao je njen ponositi lik, August Šenoa i fra Andrija Kačić Miošić uvrstili su je u svoje pjesme, a Jakov Gotovac skladao je operu *Mila Gojsalića*.

Tako spomen na junačko djelo i ime poljičke heroine i dalje živi, nastavlja inspirirati i poticati.

Sve Turke ponor proguta Iljinac.
Zborište pusto, nema više vijeća,
Po kneževu se stolu vije mah,
Izmijenila se zla i dobra sreća,
A slavni barjak sad je pepo, prah:
Nu vazda rodu sveta su Poljica
I vazda slavna Mile Gojslavica.

Povjestice – Mile Gojslavica
August Šenoa

*Oda zemlji**

O, zemljo naša, ljubljena i draga, u teškoj borbi zavoljena žarko,
ti do slobode nemaš drugog blaga, a tvoj je ponos naše sunce jarko.
Pod svakim kamom ljuti zmajić sniva, u svakoj brazdi krvav mač se trza,
u svakom vrelu vrije voda živa, pod svakim pragom krilat konjić hrza.
Vjerujem u te, sveta zemljo moja, dubokom vjerom bregove što mrvi,
branjena ti si poplavama znoja, gol kamen čuvan bujicama krvi.
Kad tebe dušman spali, zgazi, smrvi, ti tad se vineš ispod grobnog kama,
i opet, jača snagom svoje krvi, ti ljepša sineš žarom žića tvog.
O, zemljo naša, mučenice sveta! O, tvrda hridi, raskrsnice svijeta!
O, rodna grudo, majko puka svog! Avaj, avaj!
O, zemljo moja, nek te čuva Bog!

***Arija Mile iz opere Jakova Gotovca *Mila Gojsalića*, za koju je libreto priredio Danko Angjelinović prema svojoj poemi**

SRCE JE U PLANINI

Stari je hodočasnik bio na putu prema himalajskim planinama jednog vrlo hladnog zimskog dana u kojem je počela padati ledena kiša.

Gostioničar mu reče: „Dobri čovječe, kako ćeš po ovom vremenu stići u planine?“

Stari čovjek vedro odgovori: „Moje je srce već tamo, i zato nije teško da ga preostali dio mene slijedi.“

Anthony de Mello, *Molitva žabe*

TEČAJ PRAKTIČNE FILOZOFIJE

NOVA AKROPOLA
FILOZOFIJA · KULTURA · VOLONTERSTVO

Tečaj praktične filozofije obuhvaća učenja najvažnijih škola filozofije i njihove savjete za buđenje stvaralačkih potencijala u čovjeku.

Tečaj se održava jednom tjedno, u trajanju od dva školska sata. Cijena tečaja iznosi 240 kuna. Za studente, umirovljenike i nezaposlene je 160 kuna. Ulaz na uvodno predstavljanje tečaja slobodan.

KARLOVAC:	Kralja Tomislava 5, 098 203 396	**SPLIT:**	Slavićeva 47, 021 486 366
OSIJEK:	D. Neumana 6, 031 200 630	**VARAŽDIN:**	V. Nazora 1, 095 5959 950
PULA:	Uspon na Kaštel 2, 098 900 4406	**ZADAR:**	J.J.Strossmayera 8, 098 840 270
RIJEKA:	Jedrarska 5/3, 051 213 020	**ZAGREB:**	Ilica 36, tel: 01 481 2222 fax: 01 2330 450

Nova Akropola

www.nova-akropola.hr

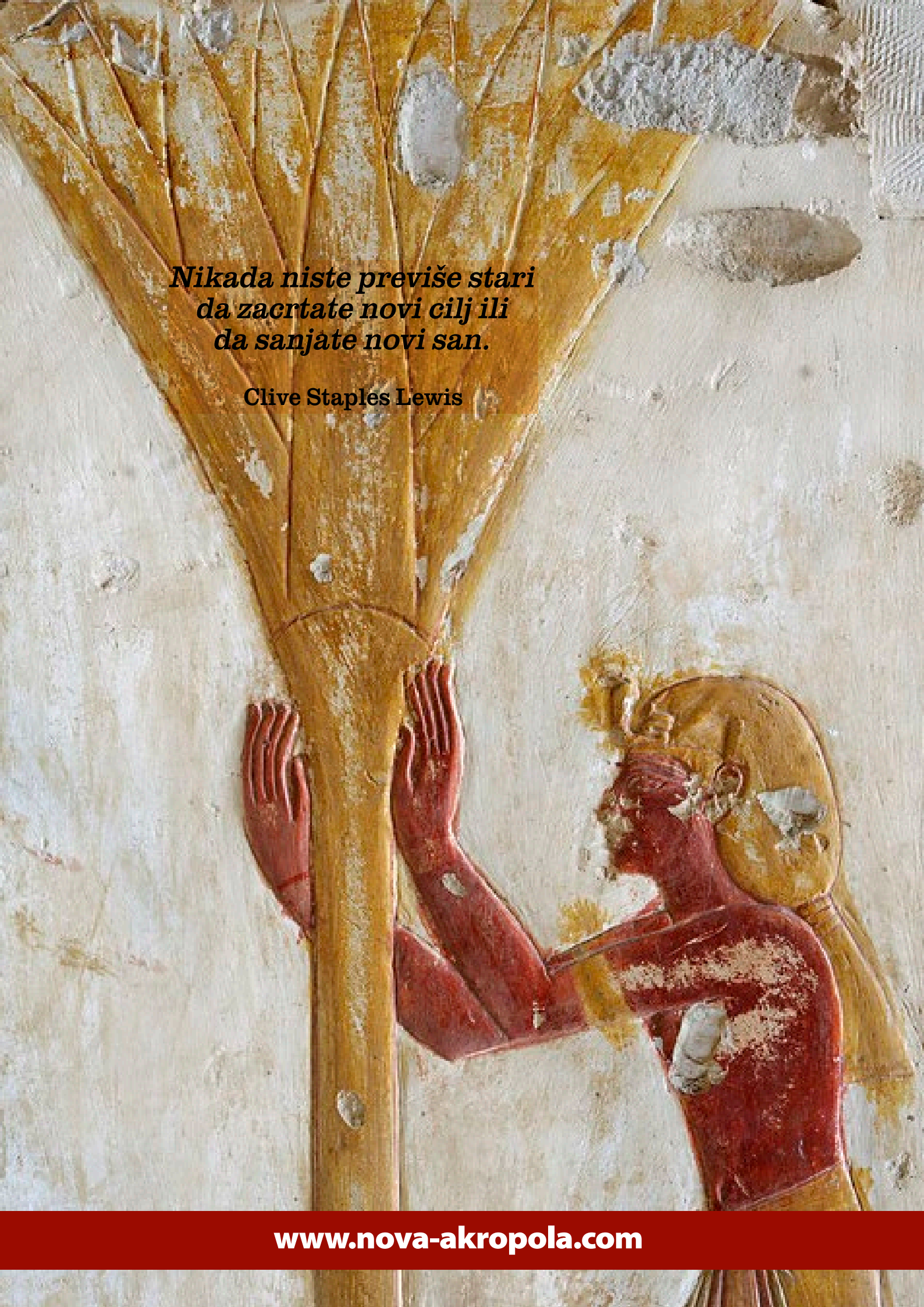

Nikada niste previše stari
da zacrtate novi cilj ili
da sanjate novi san.

Clive Staples Lewis